

Helsinki 26.8.2014

Valtiovarainministeriö

Lausunto Kuntalain hallituksen esitysluonnoksesta

Lausuntopyyntö VM065:00/2012

Yleistä

Suomen Kotiseutuliiton kannalta keskeisiä osia valmisteilla olevassa kuntalaissa ovat ne, joissa lainsäädännöllä vaikutetaan kansalaisten ja heidän muodostamiensa yhteisöjen vaikutusmahdollisuuksiin kunnallisessa päätöksenteossa. Näitä osia ovat erityisesti lain 5. luku kunnan asukkaiden osallistumisoikeudesta sekä 6. luku kunnan toimielimistä.

Hallituksen esityksessä (s. 1) todetaan, että kuntalain uudistaminen tähtää kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen. Lain uudistustyön yhtenä ponttimena on ollut kuntakoon kasvu, jonka uudistuksen valmistelijat näkevät edellyttävän asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamista (s. 8). Uudistusesityksessä todetaan myös alueellisen erilaistumisen kielteiset vaikutukset kansalaisten yhdenvertaiseen kohteluun palveluja tarjottaessa (s. 10). Myös Suomen Kotiseutuliitto katsoo, että kuntarakenneuudistus tulee asettamaan erityisiä paineita lähidemokratian ja kuntalaisten yhdenvertaisen kohtelun toteutumiselle tulevaisuudessa. Kuntauudistusta tuleekin tarkastella paitsi kuntataloutta myös kuntademokratiaa ja kuntalaisosallisuutta uudistavana projektina.

Esityksen sivulla 12 kuvataan varsin monipuolisesti niitä syitä, jotka ovat nostaneet kuntalaisten suoran vaikuttamisen merkitystä yhteiskunnassamme viime vuosina. Suomen Kotiseutuliitto painottaakin sitä, että kansalaisten koulutustason yleinen nousu, liikkuvuuden lisääntyminen sekä yhteiskunnan monikulttuuristuminen tulevat jatkossa lisäämään paikallisyhteisöissä painetta suoran demokratian keinojen nykyistä laajempaan hyödyntämiseen edustuksellisen demokratian rinnalla.

Suoran demokratian keinojen laajamittainen hyödyntäminen vaikuttanee hidastavasti päätöksenteon valmisteluun kunnissa. Suoran demokratian soveltamisessa tulisikin kuntia kannustaa yhä enemmän epävirallisiin vuorovaikutuskeinoihin hallinnon ja kuntalaisten välillä, jottei kunnanvaltuuston päätöksenteko kohtuuttomasti vaikeudu.

Huomioita kuntalakiehdotuksesta

Luku 5. kunnan asukkaiden osallistumisoikeus

§ 22 osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Tärkeämpää kuin erilaisten osallisuuskeinojen luettelointi, on lainsäädännön velvoittavuus. Valtuuston vastuuta osallisuuden tukemisesta on syytä korostaa strategisena ja arvioitavana toimintana. Osallisuuskeinojen esittely on paras pitää yleisellä tasolla ja jättää niiden tarkempi ohjeistaminen Suomen Kuntaliiton tehtäväksi. Lakiin sisältyvät tarkat luettelot saattavat turhaan

hidastaa tieto- ja viestintätekniikan kehittymisen mukanaan tuomien uusien vaikuttamissovellusten käyttöönottoa.

§ 23 aloiteoikeus

Suomen Kotiseutuliitto kannattaa kuntalaisten ja heidän muodostamiensa yhteisöjen aloiteoikeuden laajentamista ns. palvelualoitteiden suuntaan. Valtuustoa sitovan aloiteoikeuden lisäksi lainsäädännöllä voidaan kannustaa kuntia epävirallisempien aloitefoorumien hyödyntämiseen toiminnassaan. Lain velvoittavuutta aloitteiden käsittelyaikojen osalta on syytä yhdenmukaistaa.

§ 24-25

Suomen Kotiseutuliitto kannattaa kansanäänestysaloitteeseen liittyvää uudistusta, jolla laajennetaan aloitteen tekoon oikeutettujen kuntalaisten joukkoa nuorempiin ikäluokkiin. Kunnallisen toiminnan sujuvuuden kannalta on kuitenkin kannatettavaa, että kansanäänestyksissä keskitytään sähköisten äänestystapojen kehittämiseen.

§ 26-28 vaikuttajaryhmät

Yksi keino erityisryhmien äänen kuulumiselle on erityisten neuvotteluelinten kokoaminen kuntaan. Suomen Kotiseutuliitto kannattaakin lakiehdotuksen mukaisia määräyksiä nuorisovaltuustoista sekä vammais- ja vanhusneuvostoista.

§ 29 viestintä

Suomen Kotiseutuliitto kannattaa viestinnän nykyistä selkeämpää huomioimista kuntalaissa. Viestinnän kohdalla on syytä korostaa sen vuorovaikutteista luonnetta ja oikea-aikaisuutta. Kotiseutuliiton näkemys on, että viestintä olisi syytä kirjata kunnan strategiseksi ja arvioitavaksi toiminta-alueeksi.

Luku 6. Kunnan toimitukset

§ 37 alueellinen toimielin

Kunnanosa- ja aluehallinnon soveltaminen on yksi toimiva keino paikallisdemokratian turvaamiseksi kuntakoon suurentuessa. Suomen Kotiseutuliitto kannattaa lakiehdotuksen muotoilua alueellisen toimielimen ja kaupunginvaltuuston välisestä työnjaosta, mutta pohtii olisiko alueellisten toimielinten perustamisen velvoittavuutta lisätä esim. kunnissa joissa välimatkat kunnan hallinnolliseen keskukseseen kasvavat kuntalaisen asioiden hoidon kannalta kohtuuttomiksi.

SUOMEN KOTISEUTULIITTO

Kirsi Moisander
hallituksen puheenjohtaja

Riitta Vanhatalo
toiminnanjohtaja

**Suomen
Kotiseutuliitto**